

2. POVAHA A PRÁVO

[Evropská společenství] Dvě (dříve tři) Evropská společenství (již zaniknuvší Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské společenství atomové energie a Evropské (hospodářské) společenství) jsou mezinárodními státními (vládními) organizacemi. Založily je zakládající členské státy mezinárodní smlouvou, podobně jako jiné mezinárodní organizace. Jejich úkolem je zejména všeobecná hospodářská integrace členských států.

[Subjektivita] Evropská společenství působí v mezinárodním společenství. Mají vlastní mezinárodněprávní subjektivitu: mohou – v mezích kompetencí zřizovacími smlouvami jim svěřených – uzavírat mezinárodní smlouvy s dalšími státy i jinými mezinárodními organizacemi. Jsou subjektem práva rovněž ve vnitrostátním právním prostředí členských států. Těší se privilegiím a imunitám typických pro mezinárodní organizace.

[Evropská unie bez subjektivit] Evropskou unii členské státy založily také mezinárodní smlouvou, nevybavily ji ovšem mezinárodněprávní subjektivitou. Její jednání je proto jednáním členských států ve shodě, Evropská unie – zjednodušeně řečeno – v mezinárodním společenství pouze zastupuje členské státy. „Nadstavbová“ struktura EU ve zvolené právní, politické a organizační architektuře zahrnuje dvě (dříve tři) Evropská společenství zajišťující hospodářskou integraci (tzv. první pilíř) a další agendu: společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (druhý pilíř) a spolupráci justiční a vnitřní, dnes jen ve věcech trestních (třetí pilíř). Část agendy třetího pilíře byla dodatečně převedena do pilíře prvního. Ústavní smlouva předpokládá odstranění pilířové struktury. Kromě Evropských společenství Evropská unie zahrnuje též další mezinárodní organizace (subjekty mezinárodního práva), založené všemi členskými státy (např. Evropskou investiční banku nebo EUROPOL).

[Odlišnosti od jiných mezinárodních organizací] Svou povahou a působením se od počátku své existence Evropská společenství odlišovala od jiných mezinárodních organizací. Společenství prosazují a dílem též vytvářejí právní řád, který je odlišný od mezinárodního práva na straně jedné a vnitrostátního práva členských států na straně druhé, jenž působí částečně přímo uvnitř právního prostředí členských států.

[Primát práva] Právo ES neboli právo komunitární (francouzsky *communautaire* = společenstevní) se považuje za zvláštní samostatný právní řád, je „třetím druhem“ práva. Vůči vnitrostátním právním řádům členských států vykazuje primát (všeobecnou přednost), faktickou nadřazenost potvrzují rozsudky Soudního dvora o jeho nadvládě (supremaci) nad právem členských států. Přednost má právo ES dokonce před ústavami členských států (rozsudek *Internationale Handelsgesellschaft*). Tuto přednost musejí uznávat všechny úřady a soudy členských států, odstraňování nesouladu nevyžaduje řešení neslučitelného vnitrostátního práva, naopak požadavek takového řešení se považuje za